ΑΘΥΡΑΣ

Δ. Σακελλαριάδη (Πόλ. κ. Θέσμια Θρᾳκ. κ. Ἰωνίας σ. 102 Ἀθην. 1929)

Ἐπὶ τῆς Προποντίδος παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ὁμωνύμου ποταμοῦ ἐξετείνετο ὁ Ἀθύρας παρὰ τὸ Μέγα Ζεῦγμα (Μπουγιούκ-Τσεκμετζέ). Ἄγνωστον πότε ᾠκίσθη τὸ πόλισμα τοῦτο, μὴ μνημονευόμενον παρὰ τῶν ἀρχαιοτέρων συγγραφέων, ἀλλὰ παρὰ τῶν Βυζαντινῶν ἱστοριογράφων. Ἐν τῷ Ἱεροσολυμιτικῷ Ὁδοιπορικῷ σημειοῦται (Mansio Atyras) καὶ ἑπομένως ὑφίστατο κατὰ τὸν τέταρτον αἰῶνα, ὅτε ἐγράφετο τοῦτο, ὑπὸ δὲ τοῦ Στεφάνου Βυζαντίου ὅτι ὁ Ἀθύρας ἐπίνειον καὶ ποταμὸς περὶ τὸ Βυζάντιον. Ἔστι δὲ καὶ κόλπος «Ἀθύρας». Ἀπὸ τῆς ἀπωτέρας ἐντούτοις ἀρχαιότητος ὁ ποταμὸς ἔφερε τὸ ὄνομα τοῦτο, καθ' ὅσον ὁ Εὐφορίων κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἰδίου Στεφάνου γράφει:

Ὕδατα δινήεντος ἀφυσσάμενος Ἀθύρεο,

Μᾶλλον ὡς λογοπαίγνιον ἢ ὡς ἐξήγησις τῆς ὀνομασίας δύναται νὰ θεωρηθῇ τὸ σημειούμενον «ὁ Ἀθύρα τὸ τῶν Βυζαντίων, ὡς φασιν ἐπίνειον, θύρας ἑτεροίας μέντοι ἐστέρηται»[1]. Ὁ Ἀγαθίας γράφει[2] σχετικῶς περί τε τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς ὁμωνύμου πολίχνης

---

1. Ἐρρ. Στεφάνου Θησαυρὸς Ἑλλ. γλώσσης ἐν λ. — Εὐστάθιος εἰς Ὀδ. 1. 1627, 5.— Ὁ Ἀθύρας ἠλώθη ὑπὸ τοῦ Ἀττίλα κατὰ τὸ 443 μ.Χ.
2. Ἀγαθίου ἱστορία. V, 114.

Ἀθύρας

«... Ἀθύρας ... ἠρέμα ἐκκλίνας εἰς τὴν Προποντίδα τὸν ροῦν ἀπορεύγεται· ὅθεν δὴ καὶ τὸ ὄρος τῇ ἀκτῇ καὶ ταῖς ἐκβολαῖς παραλελαμμένον ἐπίκοινον τὴν ἐκείνου φέρεται προσηγορίαν». Δι᾽ ἔργων τοῦ Ἰουστινιανοῦ ὁ Ἀθύρας ἀπηλλάγη τῆς λειψυδρίας, ὡς ἐκτίθησιν ὁ Προκόπιος[3]. Εἰς ὑπόμνημά τι περὶ μεταθέσεων, ὅπερ φαίνεται γραφὲν περὶ τὰ τέλη τῆς δωδεκάτης ἑκατονταετηρίδος, ἀναφέρεται ὅτι ἐπὶ Πατριάρχου Μιχαὴλ «ὁ ἐπίσκοπος Ἀθύρα ἔλαβε τὴν Δερκέντζαν»[4]. Δεινὴν ὑπέστη καταστροφὴν ὁ Ἀθύρας, ὅτε ὁ Ἰωαννίτσης ἐπέδραμεν εἰς Θράκην, προβὰς εἰς ἀνηκούστους βουλγαρισμούς[5]. Τὸ ἰσχυρὸν τοῦτο παραθαλάσσιον φρούριον ἐπανέκτησεν ὁ Καντακουζηνὸς ἐξ ἐφόδου ἐπελθών, ὡς οὗτος ἀφηγεῖται (Ἱστορ. Γ, LXXXIV).

---

3. Προκοπ. ἔνθ. ἀν. IV, 8 «Τοῦ δὲ Ρηγίου ἐπέκεινα πόλις ἐστί που Ἀθύρας ὄνομα, ἥπερ τοὺς οἰκήτορας δίψῃ δεινοτάτῃ ἐχομένους εὑρὼν τὴν ἀπορίαν διέλυσε σφίσιν ἔλυτρον ἐνταῦθα δειμάμενος, θησαυρίζων μὲν ἐπικαιριότητα τὴν τῶν ὑδάτων οὐκ ἀναγκαίαν περιουσίαν».
4. Ράλλη - Ποτλῆ ἔνθ. ἀν. Τομ. Ε. σ. 394.
5. Ὁ Νικήτας ὁ Χωνιάτης ἑτέραν καταστροφὴν περιγράφει (Τὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν σ. 405) «ἐπὶ πᾶσι καὶ οἱ τὸ πόλισμα τὸν Ἀθύραν οἰκοῦντες ὀλέθροις ἀνηκέστοις περιεπάρεισαν».